

Afdoend onderzoek

Gaaspercamping te Amsterdam

Versie 20 oktober 2016

Samenvatting

Voor de planlocatie aan de Loosdrechtdreef 7 te Amsterdam worden ruimtelijke plannen ontwikkeld. Het voornemen is de uitbreiding van een sanitair gebouw op de Gaaspercamping. Daarnaast wordt in juni - tijdens Open Air - een silent disco georganiseerd op een grasveld op de camping. Om de ontwikkelingen te kunnen realiseren wordt een ruimtelijke procedure gevolgd. Onderdeel van de procedure is een onderzoek naar de effecten op beschermde natuurwaarden.

Voor de ruimtelijke plannen is een quick scan ecologie uitgevoerd. Uit het onderzoek - uitgevoerd door een eco- loog van bureau Els & Linde B.V. - is gebleken dat een afdoend onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk is.

Binnen het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen. Een ontheffing van de Flora en Faunawet of een verklaring van geen bedenkingen is niet noodzakelijk.

Inhoud

- 2 — **Aanleiding**
- 3 — **Planomgeving: locatie, omgeving en beschermde natuurgebieden**
- 4 — **Werkwijze: technieken, veldbezoeken & omstandigheden in het veld**
- 6 — **Waarnemingen: veldgegevens en literatuur**
- 8 — **Analyse: beoordeling van de effecten op de natuurwaarden**
- 9 — **Conclusie en advies**
- 9 — **Bronnen**

Colofon

Opdrachtgever	Gaaspercamping
Projectnummer	16.096
Datum	20 oktober 2016
Auteur	N. Hemmers
Gecontroleerd	P.J.H. van der Linden
Status	definitief

Els & Linde B.V.
Spechtstraat 59
1223 NX Hilversum
mob 06 - 27564247
e-mail vanderlinden@elsenlinde.nl

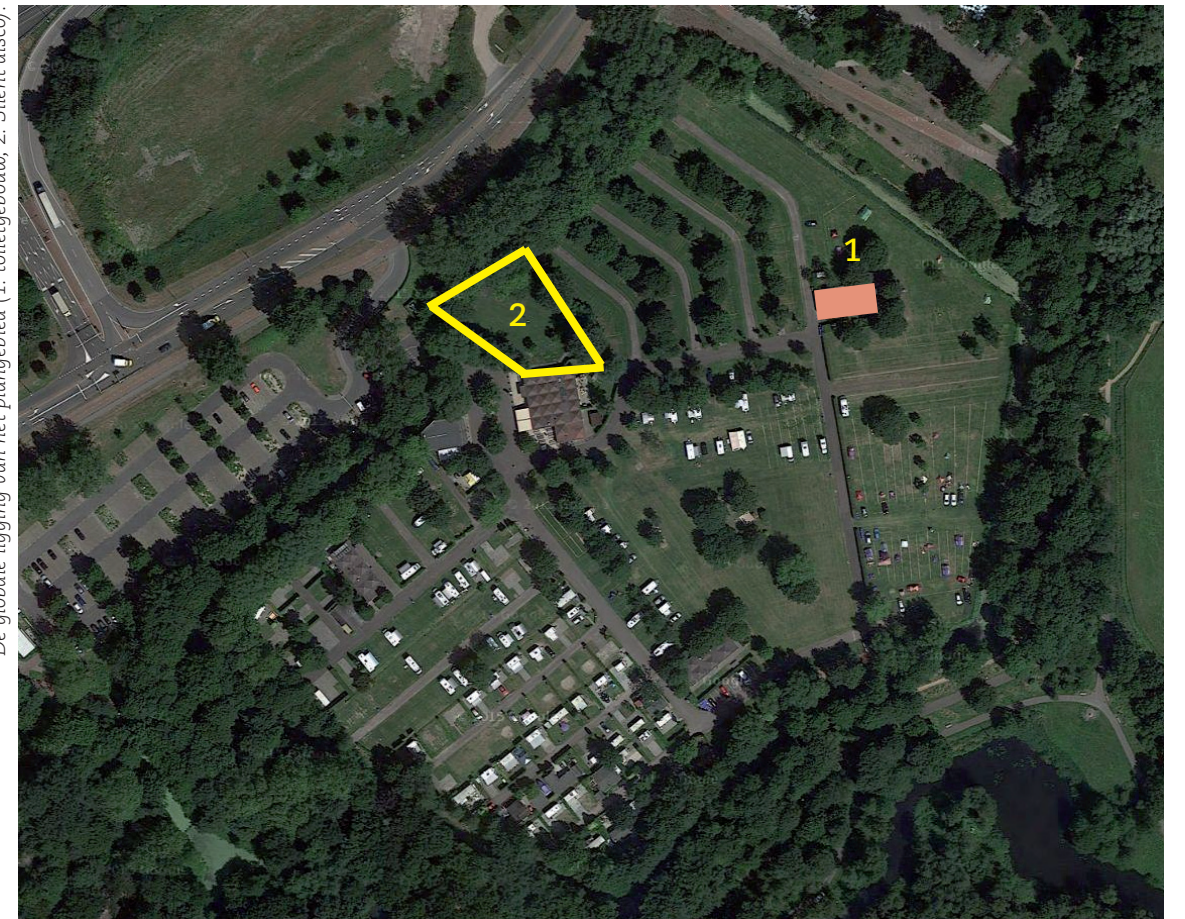
H 01

Aanleiding

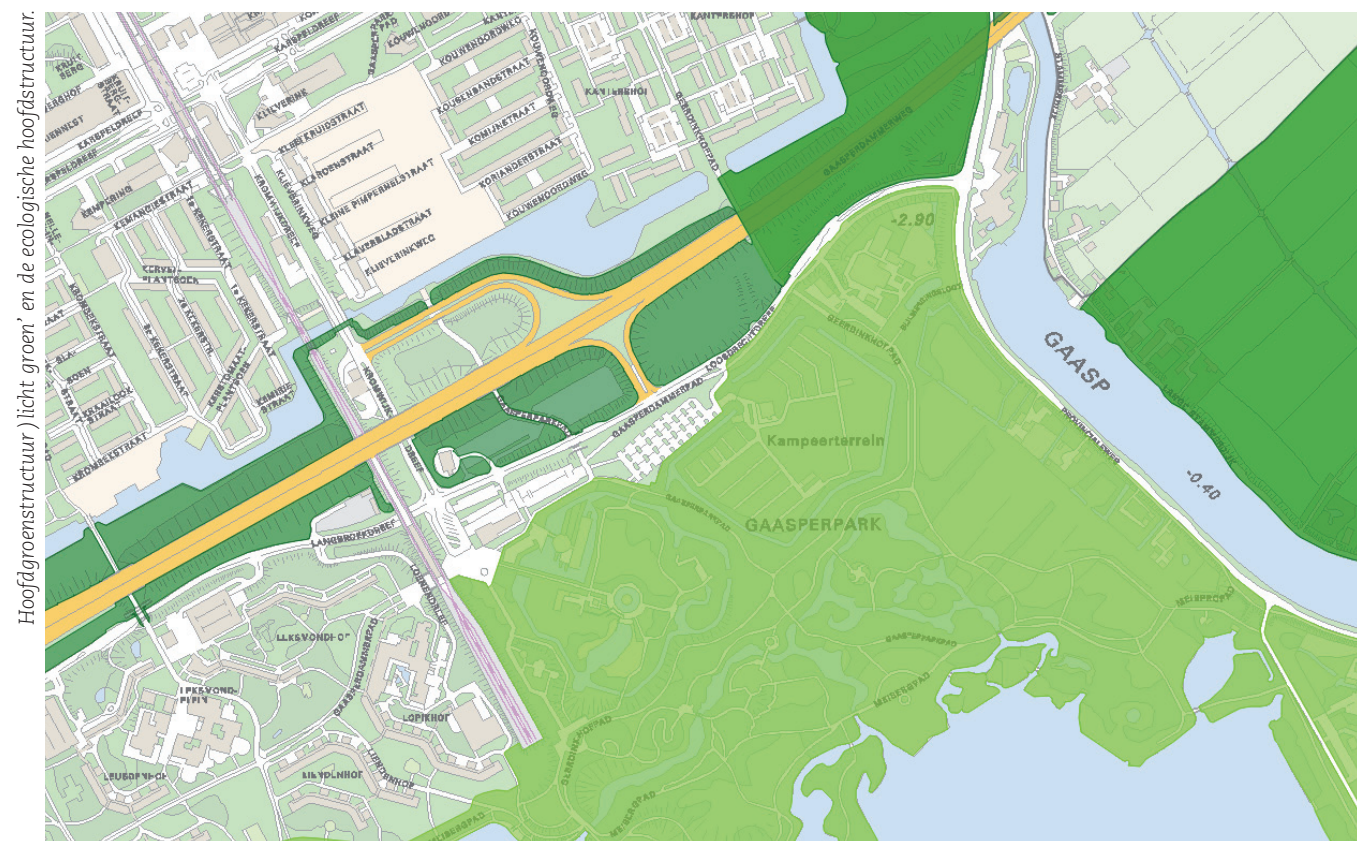
Voor de planlocatie aan de Loosdrechtdreef 7 te Amsterdam worden ruimtelijke plannen ontwikkeld. Het voornemen is de uitbreiding van een sanitair gebouw op de Gaaspercamping. Daarnaast wordt in juni - tijdens Open Air - een silent disco georganiseerd op een grasveld op de camping. Om de ontwikkelingen te kunnen realiseren wordt een ruimtelijke procedure gevolgd. Onderdeel van deze procedure is een onderzoek naar de mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden. Het onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de Flora en Faunawet, terwijl eveneens de effecten op beschermde natuurgebieden worden beoordeeld.

Uit het oriënterend onderzoek (Hemmers 2015) is gebleken dat de aanwezigheid van vleermuizen in het toiletgebouw, hoewel onwaarschijnlijk, niet konden worden uitgesloten. Daarom is in 2016 een inventarisatie naar vleermuizen uitgevoerd. De inventarisatie is conform het vleermuisprotocol uitgevoerd. Bij de beoordeling van de effecten wordt gelet op de te verrichten werkzaamheden, het veranderde gebruik van het gebouw en de veranderde omgeving (groter toiletgebouw).

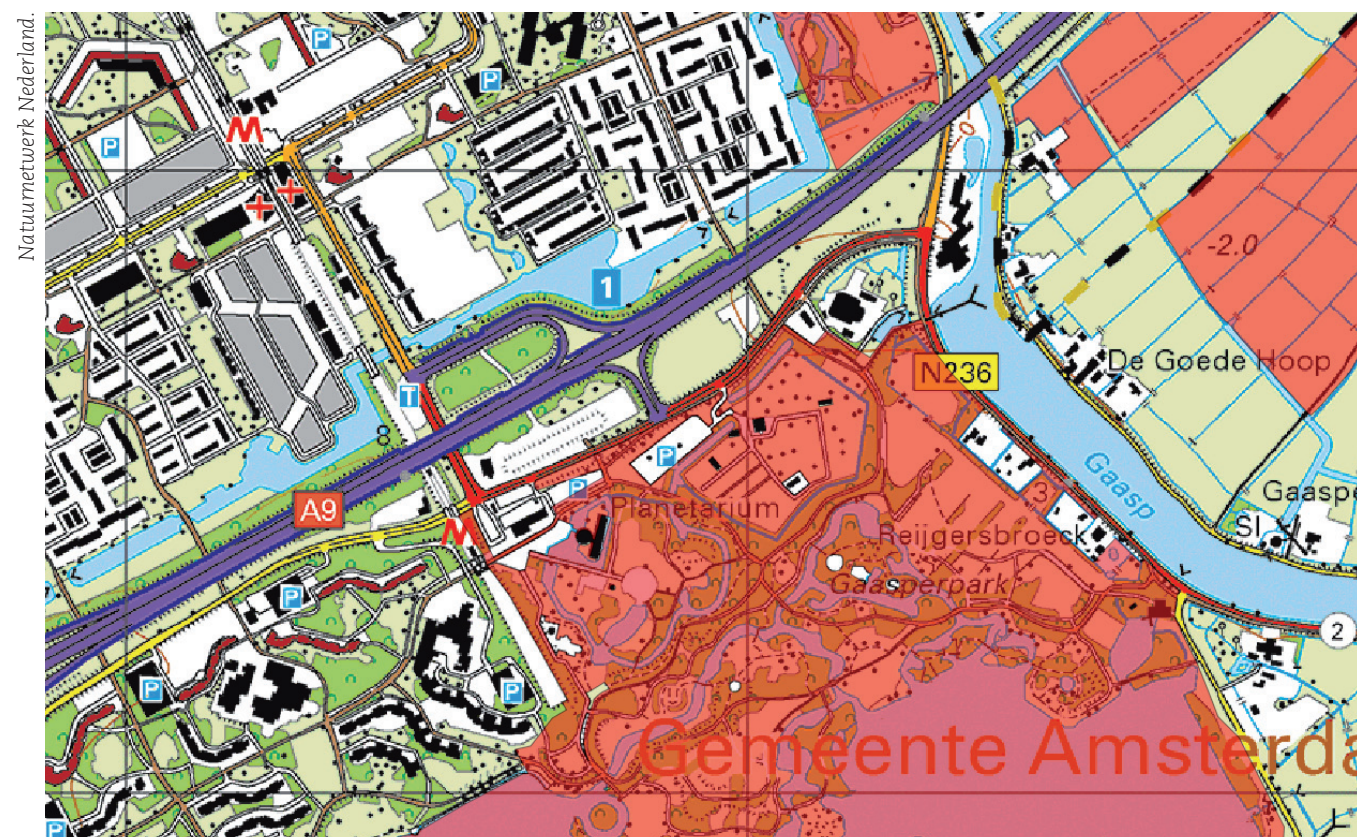
De globale ligging van het plangebied (1: toiletgebouw, 2: Silent disco).

H 02 Planomgeving: locatie, omgeving en beschermde natuurgebieden

Hoofdgroenstructuur (licht groen) en de ecologische hoofdstructuur.

Natuurnetwerk Nederland.

De planlocatie ligt direct naast het Gaasperpark in Amsterdam Zuid-Oost en is onderdeel van de hoofd groenstructuur. Direct ten noorden van de planlocatie liggen gebieden die horen bij het Natuurnetwerk Nederland (NNN), de voormalige ecologische hoofdstructuur (EHS). 3,2 kilometer ten noorden van de planlocatie ligt natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer.

Het plangebied is in gebruik als stadscamping, met de daarbij behorende voorzieningen. Er is onvoldoende toiletruimte aanwezig op de camping. Om die reden wordt een toiletgebouw uitgebreid - deze uitbreiding is getoetst op ecologische effecten.

Tijdens Open Air wordt - aansluitend op het programma - een silent disco georganiseerd. Vanwege het te verwachten aantal bezoekers, maximaal 3.000, is de silent disco als een evenement te beschouwen. Bij een Silent Disco is geen geluidoverlast door harde muziek, de bezoekers dragen een headset, er is evenmin een uitbundige lichtshow. De silent disco vindt plaats in een tent. Het evenement wordt maximaal gedurende drie dagen georganiseerd.

Natura 2000 gebied Markermeer & IJmeer

Op vrij grote afstand ligt het Natura 2000 gebied Markermeer en IJmeer. Het Markermeer ontstond als gevolg van voltooiing van de Houtribdijk tussen Enkhuizen en Lelystad in 1976. In luwere en ondiepere delen van het Markermeer zijn kranswierbegroeiingen ontstaan. Momenteel bevat het zuidelijk deel van de Gouwe de grootste oppervlakte aan kranswiervegetatie met sterkranswier in ons land. Het Markermeer en IJmeer is een belangrijk broedgebied voor watervogels. De betekenis van het gebied voor grote concentraties ruiende watervogels is eveneens zeer groot.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt het Natuurnetwerk van Nederland. Het Gaasperpark, inclusief de Gaaspercamping, is aangewezen als behorend tot het Natuurnetwerk Nederland.

Amsterdam

Voor Amsterdam is eveneens een hoofdstructuur groenstructuur bepaald. Het plangebied ligt binnen deze structuur en is onderdeel van de Gaasperpark. Ten noorden van het plangebied - in de berm van de rijksweg - liggen gebieden die onderdeel zijn van de ecologische hoofdstructuur van de gemeente. Ter hoogte van de rijksweg is een fauna-passage voorzien, deze is nog niet functioneel. Van deze gebieden gaat geen beschermende werking uit, maar met het ontwikkelen van beleid wordt hiermee rekening gehouden.

Soortenfiche - vleermuizen

Vleermuizen zijn nachtactieve zoogdieren. Het zijn de enige vliegende zoogdieren en ecologisch een succesvolle soort. Na de knaagdieren is het de meest diverse en soortrijke groep zoogdieren. Verreweg de meeste soorten worden aangetroffen in Zuid-Amerika. In Nederland zijn tegenwoordig zeventien soorten inheems; de grote hoefijzerneus is in Nederland uitgestorven. De Nederlandse vleermuizen leven allemaal van insecten, omdat deze prooidieren in de wintermaanden afwezig zijn, is een specifieke overlevingsstrategie nodig. De vleermuizen gaan medio oktober tot maart/april in winterslaap. De lichaamstemperatuur daalt sterk en de ademhaling en hartslag is vrijwel tot nul gezakt.

Voor de oriëntatie tijdens de vlucht en voor het vangen van de prooi gebruikt de vleermuis een echolocatie. Door de neus of de open mond wordt een ultrasone geluid uitgestoten en via de teruggekaatste geluidsgolven oriëntereerd de vleermuis zich in haar omgeving. Door het Dopplereffect heeft het teruggekaatste geluid een iets andere frequentie dan het oorspronkelijke geluid. Uit onderzoek is gebleken dat de ultrasone geluiden in grote mate soortspecifiek zijn. Dat maakt dat bijna alle vleermuizen op geluid - al dan niet na analyse - te onderscheiden zijn. Het verschil in geluid tussen de gewone grootvleermuis en de grijze grootvleermuis en het verschil in geluid tussen de Brandts en de Baardvleermuis zijn marginaal en niet voldoende voor een zekere determinatie op geluid. Deze dieren zijn alleen op naam te brengen na vangst van de dieren. De lichaamsmaten of de vorm van de penis (Brandts versus Baardvleermuis) helpen de soort op naam te brengen. De grijze grootvleermuis is zeer zeldzaam en komt slechts op enkele plekken in Noord-Brabant en Limburg voor. Waarschijnlijk is de Brandts vleermuis ook zeer zeldzaam.

Vleermuizen hebben een frequentie-modulatie (FM) -een geluid dat van hoge frequentie afzakt naar een lage frequentie. Soms eindigt het geluid met een bijna constante frequentie (CF). Daarbij vertonen verschillende vleermuizen een droog geluid, dat is een geluid dat snel van frequentie verandert. Bij soorten met een nat geluid is het verschil in frequentie te hogen als twee tonen, hierbij is toonkwaliteit waar te nemen. Op een smalle band is het geluid van de specifieke vleermuis het duidelijkste waar te nemen -dit is de piekfrequentie. Daarnaast is er sprake van ritme tussen de verschillende geluiden.

Op basis van het ritme en de piekfrequentie kan de soort gedetermineerd worden. Als deze duidelijk verschillen van andere soorten is dat in het veld herkenbaar en te herleiden tot een soort. Een groot vleermuisen -de myoten- zit qua frequentie en ritme zeer dicht bij elkaar. Hiervoor is analyse van het geluid op de computer noodzakelijk. Om deze analyse mogelijk te maken wordt het geluid vertraagd opgenomen (i.c. time-expansion). Standaard worden de soorten in hetrodine gedetermineerd.

	25-6-2016	12-7-2016	22-8-2016	14-9-2016
Temperatuur				
minimaal	10.9	12.5	14.2	15.3
maximaal	19.3	20.3	22.7	31.4
Neerslag	1.4	9.9	3.2	0
Windsnelheid	2	2	3	2

Tabel 1- overzicht onderzoeksdagen voorjaar 2016 c.q. najaar 2016

Voor de afdoende inventarisatie van beschermde soorten is het van belang dat deze worden uitgevoerd volgens enkele regels. Het gaat om voldoende inspanning met geschikte technieken, in het optimale seizoen en door gekwalificeerd personeel. Voor verschillende soorten zijn protocollen verschenen of kan worden teruggevallen op wetenschappelijke literatuur gericht op het inventariseren van soorten. Daarnaast zijn er voor een beperkte lijst soorten zogenoemde soortenstandaards verschenen. Voor het inventariseren van beschermde soorten, gebruikt Els & Linde de verschillende genoemde bronnen aangevuld met terrein- en soortkennis van de ecooloog.

Belangrijk onderdeel van een afdoend onderzoek is dat de gebruikte techniek op een juiste manier wordt vastgelegd, zodat het onderzoek is te reproduceren.

Vleermuizen

Voor vleermuizen is een protocol opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur in overleg met de Zoogdierverseniging. Voor het onderzoek wordt de meest recente versie van het protocol gehanteerd. De gebruikte apparatuur is een Pettersson D240x. Voor de opname wordt een Edirol gebruikt. Waar nodig worden de opgenomen geluiden achteraf geanalyseerd (Batsound, Raven). De onderzoeken starten allemaal ruim voor zonsondergang en eindigen rond middernacht. Als er aanleiding is wordt de volgende ochtend gezocht naar zwermende dieren (bijvoorbeeld als een meer omvangrijk gebied wordt onderzocht waarbinnen onvoldoende zicht is op de potentiële uitvliegopeningen).

Inventarisatie

In de tabel 1 is een overzicht gegeven van de weersomstandigheden tijdens de veldonderzoeken naar vleermuizen. Voor het bepalen van de weergegevens wordt gebruik gemaakt van de data die door de KNMI wordt verzameld, zo nodig aangevuld met waarnemingen ter plekke. Tijdens de veldbezoeken waren de omstandigheden voldoende voor een betrouwbaar resultaat.

Vleermuizen

Tijdens de inventarisatie naar vleermuizen is gezocht naar het voorkomen van vaste verblijfplaatsen binnen het plangebied. De belangrijkste vaste verblijfplaatsen die in theorie binnen het plangebied aanwezig zijn; winterverblijfplaatsen, zomerkolonies, vliegroutes en paarterritoria. In voorkomende gevallen kunnen – voor de soort essentiële – jachtgebieden eveneens als een vaste verblijfplaats gelden.

Voor het zoeken naar de zomerkolonies van vleermuizen is de periode van mei tot half juli de optimale onderzoekstijd. Voor de (kraam) kolonies is het noodzakelijk minimaal tweemaal, met een interval van drie weken, te inventariseren. Vleermuizen gebruiken verschillende verblijfplaatsen naast elkaar, terwijl de verblijfplaatsen niet continue gebruikt worden.

De vaste vliegroutes zijn als twee afzonderlijke typen te verdelen; enerzijds de routes die hoog frequent gebruikt worden en anderzijds de vliegroutes naar de winterverblijven. Het onderzoek naar de vliegroutes tussen kolonieplek en jachtgebied zijn gelijktijdig met de inventarisaties van de kolonies uitgevoerd.

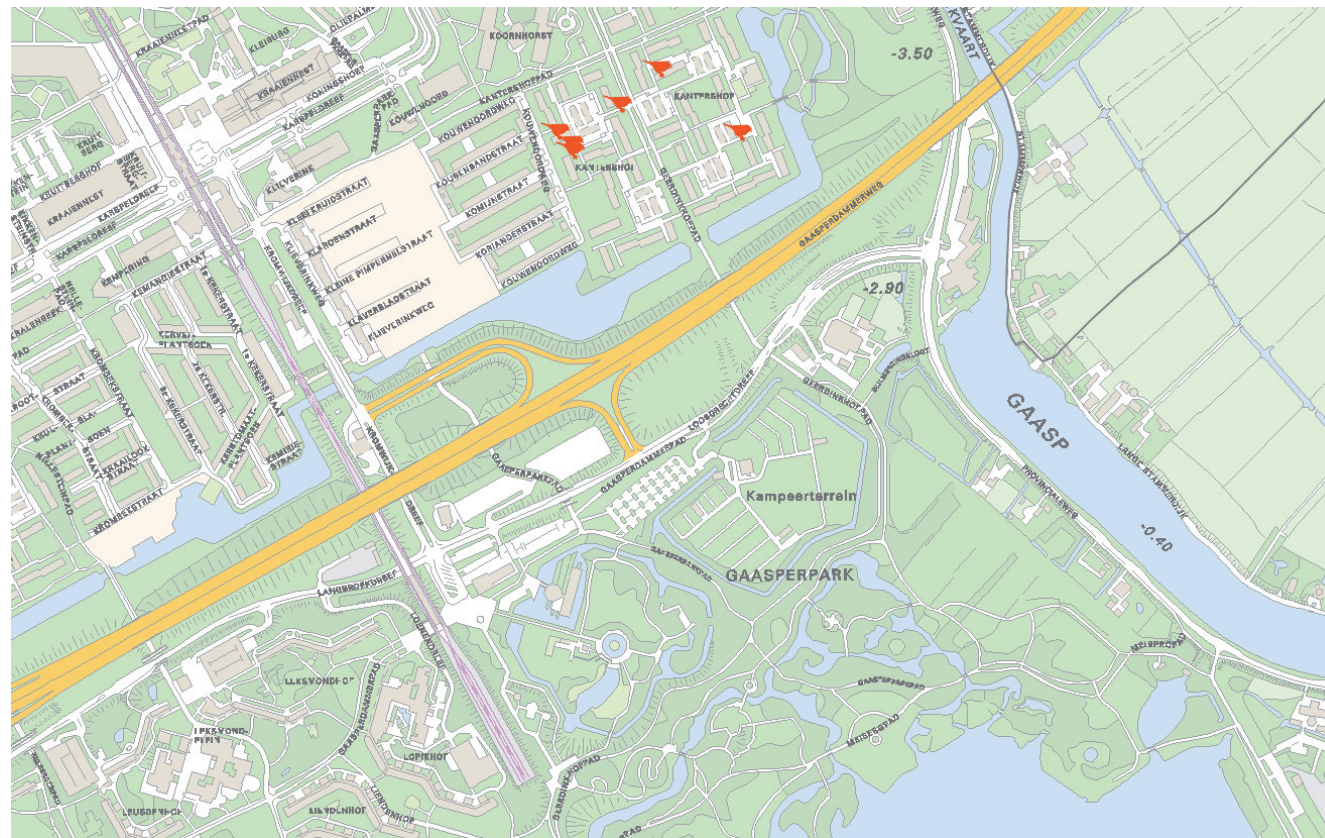
Verschillende soorten bezetten in de nazomer een paarterritorium. Deze kunnen onderzocht worden in de periode half augustus tot en met september. In die periode start tevens de migratie naar de winterverblijven.

De inventarisatie van de vleermuizen is uitgevoerd op 25 juni 2016, 12 juli 2016, 22 augustus 2016 en 14 september 2016.

Natura 2000 - stikstofdepositie

Voor woningbouw is het nodig de stikstofbelasting op de Natura 2000 gebieden te beoordelen. Aangezien binnen het project geen extra woningen worden gebouwd, maar dat een bestaand toiletgebouw wordt uitgebreid zal de stikstofbelasting niet wijzigen. Dezelfde situatie geldt ook voor de uitstoot van broeikasgassen.

H 04 Waarnemingen: veldgegevens en gegevens uit de literatuur

Om te kunnen beoordelen of er eventueel effecten zijn te verwachten op beschermde soorten is het gebied bezocht door een ecooloog. Tijdens het veldbezoek van januari 2016 is onderzocht of er in potentie beschermde planten en dieren aanwezig zijn binnen het plangebied. Daarvoor is gezocht naar sporen en andere aanwijzingen van planten en dieren. Op basis van de aanwezige herkenbare begroeiing en habitats is beoordeeld of er leefgebieden aanwezig zijn voor beschermde soorten. Aanvullend is een bureaustudie uitgevoerd naar de potentieel voorkomende dieren en planten in de directe omgeving van het plangebied. Hierbij is een bronnenonderzoek uitgevoerd waarbij de verschillende relevante en actuele informatiebronnen zijn geraadpleegd. Uit het onderzoek bleek dat de aanwezigheid van vleermuizen niet was uit te sluiten, en dat er vermoedens waren van een groeiplaats van beschermde varens. Op basis van het oriënterend onderzoek is een aanvullend (afdoende) onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen en muurplanten.

Bronnen

Uit de zoogdieratlas, onderzoek t.b.v Open Air en digitale bronnen blijkt dat de gewone dwergvleermuis in de omgeving bekend is. Krijgsveld (2014) schrijft over de vleermuizen: "Tijdens het avondbezoek op 9 juni, daags na het evenement, is gestart bij de kraamkolonie in Leksmundhof. De verblijfplaats was nog door de kolonie in gebruik en de dieren toonden een normaal uitvliegpatroon. Bij het Leerdamhof werd veel activiteit waargenomen rondom de verblijfplaatsen, maar activiteit was hier moeilijker te controleren door de al wat gevorderde zonsondergang in combinatie met de vroege schemering vanwege bewolking. Aansluitend is gelet op het foeragegedrag in de wijk en later in het Gaasperpark. Langs alle flats en in de groenstroken tussen de flats zijn jagende gewone dwergvleermuizen (>200 individuen), een enkele ruige dwergvleermuis en in de zuidwesthoek een rosse vleermuis gehoord. In het Gaasperpark werden her en der gewone en ruige dwergvleermuizen gehoord. Vermoedelijk foerageren de vleermuizen na het uitvliegen eerst in de buurt van hun schuilplaats, dus rond de flats, en zoeken ze later de oeverzone van de Gaasperplas op." De kraamkolonie - geschat wordt > 200 dieren - bevindt zich dus buiten de camping. Uit onderzoek van derden is geen verblijfplaats op de camping te herleiden. Naast de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) worden voor de omgeving ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*) en rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) gemeld.

In de broedvogelatlas en de natuuratlas van Amsterdam wordt de huismus als soort met een jaarrond beschermd nest gemeld. Daarnaast worden verschillende andere vogels gemeld die tijdens de broedtijd beschermd zijn. Er zijn geen meldingen voor de Gaaspercamping. Uit de vissenatlas en de natuuratlas Amsterdam blijkt dat in de omgeving de rivierdonderpad (*Cottus gobio*) en de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia taenia*) aanwezig is. Het is onduidelijk of deze vissen in de sloten rondom de camping voorkomen. De rugstreeppad (*Bufo calamita*) wordt gemeld in de atlas voor de herpetofauna. In de bronnen voor planten staat een vermelding van de rietorchis (*Dactylorhiza majalis* subsp. *praeter-*

missa). Deze orchidee is bekend uit het Gaasperpark en staat niet op de camping.

Opgemerkt wordt dat de regionale atlassen een verspreiding geven op basis van een kilometergrid. De waarnemingen zijn daarom indicatief voor aanwezigheid en niet louter op basis van de kaarten te herleiden tot een (kleine) locatie.

Voorjaarsinventarisaties vleermuizen

De voorjaarsinventarisaties naar vleermuizen zijn uitgevoerd op 25 juni 2016 en 12 juli 2016. De weersomstandigheden waren telkens geschikt om uitvliegende dieren te tellen. Tijdens de inventarisatieavonden was het droog. De minimum temperatuur op de inventarisatieavonden waren resp. 10.9 en 12.5 graden Celsius. De windsnelheid was 2 tot 3 Bft.

Inventarisatie vleermuizen

Gewone dwergvleermuizen jagen in de beschutting van opgaande elementen, in groene bebouwde omgevingen, langs kanalen, vaarten, in tuinen en parken met vijvers, in lanen, tussenboomkruinen, boven open plekken in bos, langs de bosrand (vooral oude voedselrijke loofbossen), straat lantaarns, in en langs lanen, bomenrijen, singels, houtwallen en holle wegen. Waterpartijen en beschutte oevers zijn favoriet als jachtgebied. Dwergvleermuizen vliegen vroeg in de avondschemering uit, waarbij de eerste ongeveer een kwartier na zonsondergang naar buiten komen.

De gewone dwergvleermuis is een soort die in gebouwen haar vaste verblijfplaats heeft. Na het uitvliegen jaagt de soort eerst korte tijd rond de verblijfplaats en verplaatst zich daarna naar de rest van de omgeving. De gewone dwergvleermuis is erg flexibel in het vinden van geschikte jachtplekken en heeft geen vast patroon. De gewone dwergvleermuis vliegt niet via vaste vliegroutes, maar vliegt al jagend op muggen naar verschillende geschikte jachtgebieden in de omgeving van de verblijfplaats.

De inventarisaties zijn ruim voor zonsondergang gestart zodat geen soorten konden worden gemist. Tijdens de beide inventarisatie in het voorjaar zijn geen vleermuizen waargenomen.

Najaarsinventarisatie vleermuizen

De najaarsinventarisaties zijn uitgevoerd op 22 augustus 2016 en 14 september 2016. De weersomstandigheden tijdens de inventarisatieavonden waren voldoende gunstig om paarterritoria van vleermuizen vast te stellen. De inventarisatie is gericht op het zoeken van paarterritoria.

Inventarisatie vleermuizen

Tijdens de inventarisatieavonden is gezocht naar paarterritoria van vleermuizen. Vleermuizen maken de locatie van hun paarverblijf kenbaar door het uiten van baltsroepen. De inventarisatie is rond zonsondergang gestart. Tijdens beide avonden zijn geen paarroepen van vleermuizen gehoord.

H 05 Analyse: beoordeling van de effecten op de natuurwaarden

Bij de analyse wordt gelet op de effecten als gevolg van het veranderde gebruik en de veranderde inrichting. Daarnaast wordt gelet op de effecten als gevolg van de werkzaamheden, om de veranderingen te kunnen bereiken. Voor zover planlocaties binnen het Natuurnetwerk, het weidevogelleefgebied, Natura 2000 of andere beschermde Natuurgebieden liggen, worden de effecten op deze beschermde natuurgebieden getoetst. Voor de Natura 2000 gebieden is de externe werking eveneens van belang; de belangrijkste externe effecten worden veroorzaakt door toename van depositie, geluid en licht. Daarnaast kunnen veranderde grond waterstromen een effect veroorzaken.

Flora- en Faunawet

Uit de quick scan ecologie van december 2015 is gebleken dat de aanwezigheid van vleermuizen niet is uit te sluiten. Op basis van het oriënterend onderzoek is door bureau Els & Linde een afdoend onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. De analyse beperkt zich tot de effecten op beschermde soorten die zijn aangetroffen.

Uit de resultaten van het afdoend onderzoek naar vleermuizen is gebleken dat binnen het plangebied geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Vanwege deze afwezigheid is er met zekerheid geen effect op vleermuizen te verwachten.

H 06

Conclusie en advies

Voor de planlocatie aan de Loosdrechtdreef 7 te Amsterdam worden ruimtelijke plannen ontwikkeld. Het voornemen is de uitbreiding van een sanitair gebouw op de Gaaspercamping. Daarnaast wordt in juni - tijdens Open Air - een silent disco georganiseerd op een grasveld op de camping. Om de ontwikkelingen te kunnen realiseren wordt een ruimtelijke procedure gevolgd. Onderdeel van de procedure is een onderzoek naar de effecten op beschermde natuurwaarden.

Voor de ruimtelijke plannen is een quick scan ecologie uitgevoerd. Uit de quick scan ecologie - uitgevoerd door een ecooog van bureau Els & Linde B.V. - is gebleken dat een afdoend onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk is om de effecten te bepalen van de geplande ontwikkelingen.

Op basis van het advies is in 2016, een afdoend onderzoek uitgevoerd binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol en andere handleidingen voor goede inventarisaties.

Binnen het plangebied is geen vaste verblijfplaats van vleermuizen. Een ontheffing van de Flora en Faunawet is niet noodzakelijk, ook een verklaring van geen bedenkingen hoeft niet te worden aangevraagd.

Natuurbeschermingswet

Er zijn geen effecten op de Natura 2000 te verwachten.

Natuurnetwerk Nederland

Er zijn geen effecten op het Natuurnetwerk Nederland te verwachten.

H 07

Bronnen

- Dietz, Chr., O. von Helversen & D. Nill (2012) Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest- Afrika. Triton Natuur.
- Hemmers, N. (2015) Quick scan ecologie. Gaaspercamping te Amsterdam. Els & Linde B.V.
- Herder, J. (2010). Atlas van de Noord-Hollandse amfibieën en reptielen 1980-2010. RAVON – Landschap Noord-Holland
- Herder, J., Kranenbarg, J., Hoogeboom, D., Hamers, J., Dekker, K. (2012). Atlas van de Noord-Hollandse vissen 1980-2012. RAVON – Landschap Noord-Holland
- Hoogeboom, D.M., F. Visbeen, J. Wondergem, W. Ruitenbeek (2014) Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren. NOZOS, Landschap Noord-Holland.
- Kaag, K. (2012) Vlinders van Duin tot Dijk. De dagvlinders van Noord-Holland 2000-2009. Vlinderstichting, Landschap Noord-Holland.
- Kapteyn, K (1995). Vleermuizen in het landschap. Schuyt & co, Haarlem
- Riet, B. van, H. van der Goes, Th. Baas, C. van den Tempel, W. Menkveld & F. Visbeen (2014) Atlas van de Noord-Hollandse flora. Landschap Noord-Holland.
- Scharringa, C.J.G., W. Ruitenbeek & P.J. Zomerdijk (2010) Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009. SVN, Landschap Noord-Holland.

waarneming.nl

noord-holland.nl

maps.amsterdam.nl